

רשומות

הצעות חוק

11 ביולי 1983

1633

א' באב התשמ"ג

עמוד

201	• • • • •	חוק זכויות מבצעים, התשמ"ג-1983
206	• • • • •	חוק שירות בטחון (תיקון מס' 16), התשמ"ג-1983

מבוא

שנים הם התורמים לקביעת ערכה הרוחני והחומרי של יצירה ספרותית או אמנותית : היוצר, המרכיב מלים או תווים בודדים והופכם לחיבור שלם, והמבצע — אשר הוך שימוש בכישוריו כזמר, נגן, שחקן או רקדן, נופח חיים בחומר הכתוב בהמחישו אותו בקול, בצליל או בתנועה.

במשפטי העמים, וישראל בתוכם, הכירו כבר לפני שנים רבות בזכותו של המחבר ביצירתו, והם הגנו עליה בחוק. בתחילה רק מבחינה חומרית ולאחר מכן גם מבחינה רוחנית-מוסרית. זכותו של המבצע — לעומת זאת — נחשבה במשך זמן רב כזכות נלוית בלבד, שאינה ראויה להגנת החוק.

עם התפתחות הטכניקה והרחבת מיגוון השימושים האפשריים בביצוע יצירות, הוכרה גם זכותו של המבצע להגנה על תרומתו לערכה של היצירה מבחינה מסחרית. בשנת 1961 התקבלה ברומא אמנה בינלאומית שנועדה, בין השאר, להגנת מבצעים. באמנה זו הביעו המדינות המתקשרות את רצונן להגן על זכויות אלה וכן התחייבו לגרום להבטחתן בחוקיהן הפנימיים ולהחלת ההגנה גם על מבצעים של מדינות אחרות שתצטרפנה לאמנה.

מדינת ישראל חתמה על אמנת רומא ביום 7.2.1961, אולם עד כה לא אשררה אותה, מכיוון שטרם קבעה בחוק הפנימי הסדר להגנת זכויות המבצעים.

קבלת החוק המוצע תאפשר לישראל לאשרר את אמנת רומא ובכך ליטול חלק בשיתוף הפעולה הבינלאומי בתחום חשוב זה.

חוק זכויות מבצעים, התשמ"ג-1983

פרק א': פרשנות

הגדרות

1. בחוק זה —

- "מבצע" — אדם המבצע יצירה ספרותית או אמנותית, במשחק, בשירה, בנגינה, במחול, או בדרך אחרת ;
- "ביצוע" — ביצוע של יצירה ספרותית או אמנותית על ידי מבצע ;
- "טביעה" — שימור של ביצוע באמצעי כלשהו באופן המאפשר לראות, לשמוע, או לשעתק את הביצוע ;
- "שידור" — העברה או הפצה, בין קווית ובין אלחוטית, של צלילים או מראות, או שילוב של צלילים ומראות, לציבור ;
- "שידור־משנה" — שידור שבו אדם משדר שידור של אדם אחר, והנעשה בו־זמנית עם השידור של האחר ;
- "שעתוק" — הכנת העתק של טביעה או של חלק ניכר ממנה.

פרק ב': זכויות מבצעים

2. למבצע תהיה הזכות שהמעשים המפורטים להלן לא ייעשו אלא בהסכמתו: זכויות המבצע

- (1) טביעה ;
- (2) שעתוק, אלא אם כן נתקיימו שני אלה :
  - (א) הטביעה נעשתה בהסכמת המבצע ;
  - (ב) השעתוק נעשה לשם אותה מטרה שלמענה ניתנה הסכמת המבצע ;
- (3) שידור של ביצוע, אלא אם כן נתקיים אחד מאלה :
  - (א) הביצוע המשודר נעשה על פי טביעה או שעתוק שלה שנעשו בהסכמת המבצע ;

דברי הסבר

מיוחד לצרכי שידור על־פי טביעה או שעתוק שלה שנעשו בהסכמת המבצע; סייג זה עולה בקנה אחד עם האמור באמנה הבינלאומית והוא מיועד למנוע מעמסה תקציבית בלתי סבירה על רשות השידור.

בסעיף 4 מוצע לפטור את המעשים האמורים בסעיף 2 מהצורך בקבלת הסכמה אם נעשו למטרות של שימוש פרטי, הוראה או מחקר ללא כוונת רווח או ציטוט קטעים במסגרת ביקורת או סקירה. כמו כן יחול הפטור על הפצה בחוץ לארץ של ביצוע שענינו תרבות ישראל או הסברה, בתנאי שהוא הופק בידי רשות השידור, הטלוויזיה הלימודית או גלי צה"ל וההפצה נעשית ללא מטרת רווח.

סעיף 1 בהגדרת "מבצע" מוצע לציין במפורש את ארבע האמנויות השכיחות ביותר בביצוען של יצירות ספרותיות או אמנותיות, אך לאפשר להוסיף, במקרה הצורך, גם אמנות שכיחה פחות, אם היא משמשת לביצוע יצירה מסוימת.

סעיפים בהקבלה לאמור בסעיף 2 לחוק זכות יוצר־1911, רים, 1911, לענין יוצר, מוצע בסעיף 2 לראות את זכותו של מבצע כמופרת אם ללא הסכמתו או בניגוד לתנאי ההסכמה, נעשו טביעה, שעתוק או שידור של ביצוע, וכן מכירה או הפצה של טביעה או שעתוק כאלה. עם זאת, נקבע סייג

- (ב) השידור הוא שידור-משנה שהמשרד המקורי הסכים לו;
 (4) מכירה, השכרה, הפצה, יבוא או החזקה לצרכי מסחר, של טביעה או של שעתוק שלה, כשהטביעה נעשתה ללא הסכמת המבצע.

3. הסכמה – בידי מי : הסכמה לענין סעיף 2 תינתן :

- (1) כשהמבצע הוא סולן או יחיד שאיננו חלק מקבוצה – בידי המבצע או נציג שהוא הרשה בכתב;
 (2) כשהמבצע הוא קבוצה – בידי נציג שהקבוצה הרשתה בכתב, ובאין נציג כזה – בידי איגוד המבצעים שרוב חברי הקבוצה נמנים עליו.

4. הוראות סעיף 2 לא יחולו אם המעשים האמורים בו נעשים לצורך אחד מאלה :

- (1) שימוש פרטי;
 (2) שימוש או הפצה, ללא מטרת רווח, לצורך הוראה או מחקר מדעי;
 (3) שימוש הוגן בקטעים קצרים במסגרת ביקורת, או סקירה;
 (4) הפצה בחוץ לארץ, ללא מטרת רווח, של תרבות ישראל או חומר הסברתי, בידי רשות השידור, הטלוויזיה הלימודית או גלי צה"ל, בתנאי שהפקת הביצוע נעשתה בידם.

פרק ג': תרופות ועונשין

5. למבצע שזכותו לפי חוק זה הופרה יהיו כל התרופות האזרחיות המוקנות לפי כל דין לבעל זכות יוצרים שזכותו הופרה, בשינויים המחוייבים.

דברי הסבר

היות, בדרך צ'רמניעה, צ'ר-איסור, תביעת דמי גנוק, השבונות, ובכל דרך אחרת, הכל לפי שמק"נה או שיקנה החוק בשל הפרת זכות.

(2) ענין הטלת ההוצאות המשפטיות של כל הצדדים בכל משא ומתן משפטי בקשר עם הפרת זכות יוצרים, יהא מסור להכרעת דעתו המוחלטת של בית המשפט.

"פיצויים ללא הוכחת נזק"

3א. לא הוכח הנזק שנגרם בהפרת זכות יוצרים, רשאי בית המשפט, על-פי בקשת התובע, לפסוק לו לכל הפרה פיצויים בשיעור שלא יפחת מ-500 שקלים ולא יעלה על 30,000 שקלים; שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי בצו לשנות את השיעורים האמורים.

"עוולה והזכות לתרופה"

3. הדברים המנויים להלן בפקודה זו הם עוולות, ובכפוף להוראות הפקודה – כל הנפגע או הניזוק על ידי עוולה שנעשתה בישראל יהא זכאי לת-

סעיף 3 מוצע להבהיר שהסכמת מבצע יכול שתנתן גם בידי נציגו המורשה לכך בכתב. כדי להימנע מהקושי הכרוך בקבלת הסכמתו של כל אחד מהמבצעים כשמדובר בקבוצה כגון תזמורת או מקהלה, מוצע שההסכמה תינתן בידי המנצח או כל נציג אחר של הקבוצה, שהורשו לכך בכתב, ובאין נציג כזה – בידי האיגוד היציג של רוב חברי אותה קבוצה.

סעיף 5 מוצע לקבוע כי לענין התרופות האזרחיות המוקנות בדין עקב הפרת זכות, דינו של בעל זכות מבצעים יהא כדין בעל זכות יוצרים, בשינוי יים המחוייבים.

הוראות החוק הרלוונטיות לענין הן סעיף 6(1) ו-2 לחוק זכות יוצרים, 1911, סעיף 3א לפקודת זכות יוצרים וסעיפים 3 ו-63 לפקודת הנויקין [נוסח חדש], הקובעים לאמור:

"תרופות אזרחיות כנגד הפרת זכות יוצרים"

6. (1) אם הופרה זכות יוצרים באיזו יצירה, הרי אם לא נקבעה הוראה אחרת בחוק זה יהא בעל זכות היוצרים זכאי לכל התרופות האזרחיות

6. (א) המפר ביודעין זכויות של מבצע לפי חוק זה, דינו — מאסר ששה חדשים, או קנס כאמור בסעיף 61(א) (4) לחוק העונשין, התשל"ו—1977.

(ב) מי שמתיימר לתת הסכמה לענין סעיף 2 מבלי שהיה מורשה לכך או תוך חריגה מההרשאה, או מי שפועל על יסוד הסכמה כאמור ביודעו שניתנה ללא הרשאה או תוך חריגה מההרשאה, דינו — קנס.

7. (א) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי תאגיד, יאשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה בו מנהל פעיל, שותף — למעט שותף מוגבל — או עובד בכיר באותו תאגיד האחראי לאותו תחום, זולת אם הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט את כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.

(ב) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי עובד במהלך עיסוקו של מעבידו, או בידי מורשה כשהוא פועל בתחום תפקידו, יאשם בעבירה גם מעבידו או מרשהו זולת אם הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.

8. נוסף לכל סעד אחר, רשאי בית המשפט לצוות על תפיסה או על איסור הפצה של טביעה או של שעתיקים שלה; ציווה בית משפט על תפיסה, יורה מה ייעשה בטביעה או בשעתיקים שנתפסו.

דברי הסבר

מך בית המשפט בחוק להטיל קנס, רשאי הוא להטיל — . . . . .

(4) אם קבוע לעבירה עונש מאסר למעלה משלוש שנים — קנס עד 750,000 שקלים.

לענין הקנס הנזכר בסעיף קטן (ב), קובעת פסקה (1) של סעיף 61(א) האמור כי אם קבוע לעבירה קנס שלא נקבע לו סכום רשאי בית המשפט להטיל קנס עד 50,000 שקלים.

סעיף 64 לחוק העונשין מסמיך את שר המשפטים לשנות בצו את שיעורי הקנסות הקבועים בכל חוק, על-פי השינויים במדרד המחירים לצרכן.

7 סעיף מאחר שעבירות לפי חוק זה הן מעצם טיבן בעלות משמעות כלכלית ויכול הע-בריין לבצען באמצעות שליח או להטיל את האחריות לגביהן על תאגיד, ובכך לחמוק מאחריות פלילית אישית, מוצע לקבוע שהאחריות במקרים אלה תחול גם על המנהלים והעובדים הבכירים בתאגיד העבריין או על השולח, לפי הענין, אם העבירה נעשתה בידי עתם ובהרשאתם.

8 סעיף דוגמת הוראת סעיף 3(3) בחוק זכות יוצ-רים, 1911, מוצע גם כאן להסמיך את בית המשפט לצוות על תפיסת עותקים מפירים ולהחליט — לפי שיקול דעתו — מה ייעשה בהם.

רופה המפורשת בפקודה מידי עושה העוולה או האחראי לה.

"הפרת חובה חקוקה"

63. (א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על-פי כל חיקוק — למעט פקודה זו — והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להור-ציא תרופה זו.

(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגור שעמם נמנה אותו פלוני.

התרופות לפי פקודת הנויקין מפורטות בה בפרק ה' שענינו "תרופות לעוולות".

6 סעיף מוצע לקבוע שהקנס על המפר זכויות של מבצע יהיה הקנס הקבוע בסעיף 61(א) (4) לחוק העונשין, התשל"ו—1977, הקבוע לאמור: "61. (א) על אף האמור בכל חוק, מקום שהוס-

9. (א) צו תפיסה שניתן לפי סעיף 8 כוחו יפה כלפי כל אדם שברשותו נמצאים טביעה או שעתוקים לשם מכירה, השכרה, הפצה או החסנה, גם אם אותו אדם לא היה צד למשפט.

תחולת צו תפיסה על טי שאינו צד

(ב) צו תפיסה שבוצע נגד אדם שלא היה צד למשפט, בטל בתום שלושים ימים מיום שבוצע, זולת אם הוגשה נגדו לפני כן תביעה פלילית או אזרחית בגין ההפרה אשר שימשה עילה להוצאת הצו, או שהוא בוטל לפי סעיף קטן (ג).

(ג) מי שבוצע נגדו צו תפיסה לפי סעיף קטן (ב), רשאי תוך שלושים ימים מיום הביצוע לבקש מבית המשפט שנתן את הצו לבטלו או לשנותו.

פרק ד': הוראות שונות

10. היה המבצע מועסק כעובד והביצוע היה תוך כדי שירותו אצל מעבידו ועקב אותו שירות, יהיו הזכויות שהוקנו לפי חוק זה למבצע בידי המעביד בלבד, זולת אם נקבע אחרת בהסכם.

מבצע שהוא עובד

11. (א) בביצוע שנעשה תוך כדי שירותו של המבצע במשטרה או בצבא ועקב אותו שירות, יראו את המדינה כבעלת הזכויות של המבצע אם הוא אחד מאלה:

מבצע שהוא שוטר או חייל

(1) שוטר;

(2) חייל בשירות סדיר;

(3) חייל בשירות מילואים — אם הפקת הביצוע נעשתה בידי הצבא.

(ב) בסעיף זה, "שירות סדיר" ו"שירות מילואים" — כמשמעותם בחוק שירות בטחון, התשי"ט—1959 [נוסח משולב].²

12. הוראות חוק זה לא יחולו על ביצוע לאחר עשרים וחמש שנים מתום השנה שבה בוצע הביצוע המקורי.

התקופה לזכויות מבצעים

דברי הסבר

סעיף 10. ההוראה המוצעת כאן מקבילה להוראת סעיף 5(ב) בחוק זכויות יוצרים, 1911, וגם כאן מוצע לקבוע שזכותו של עובד — לענין ביצוע שעשה תוך כדי שירותו אצל מעבידו ועקב אותו שירות — תהיה בידי המעביד, וכי על הוראה זו ניתן יהיה להתנות בהסכם. לאור האמור בסעיף 17 המוצע, יחול דין המדינה לענין זה כדין כל מעביד אחר.

סעיף 11. מוצע שזכויותיו של מבצע לגבי ביצועיו העצמאיים תהיינה מוקנות לו גם בעת שירותו במילואים ולאחר מכן, אולם הזכויות לענין ביצועים שביצע בעת השירות במילואים כשהפקתם נעשתה בידי הצבא תהיינה מוקנות למדינה בלבד.

סעיף 12. מוצע להגביל את תקופת ההגנה על זכותו של מבצע לעשרים וחמש שנים. זוהי התקופה הממוצעת בה קיימת יכולת טכנית להשתמש

וזו לשונו של סעיף 3(3) האמור:

"(3) בית המשפט שבפניו מתנהל משא ומתן משפטי כזה יוכל, בין שהעברייני נתחייב בדין ובין שלא נתחייב בדין, לצוות שכל ההעתקות של היצירות וכל הלווחות הנמצאים ברשותו של העברייני ושבית המשפט ימצא שהם העתקות מפירות יבוערו או יימסרו לבעל זכות היוצרים או יתנהגו בהם באופן אחר, כאשר יצווה בית המשפט."

סעיף 9. על מנת שצו תפיסה יהיה אפקטיבי, מוצע לקבוע שניתן יהיה לבצעו נגד כל אדם, גם אם לא היה צד למשפט, אולם הצו יהיה בטל בתום 30 ימים מיום שבוצע, מלבד אם הוגשה בתוך תקופה זו תביעה נגד אותו אדם או שהצו בוטל או שונה לפי בקשתו של הנפגע.

2 ס"ח התשי"ט, עמ' 286.

13. (א) חוק זה לא יחול על ביצוע שבוצע מחוץ לישראל.
 (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי שר המשפטים להורות בצו כי הוראות חוק זה, כולן או מקצתן, יחולו על ביצועים שבוצעו מחוץ לישראל, אם הדבר נקבע באמנה בין-לאומית שישראל צד לה.
14. חוק זה לא יחול על ביצוע שנעשה לפני תחילתו.
15. חוק זה בא להוסיף על כל דין ולא לגרוע ממנו.
16. אין בהוראות חוק זה כדי לפגוע או לגרוע מתנאים על פי הסכם שנכרת לפני תחילתו או אחריו.
17. חוק זה יחול על המדינה.

דברי הסבר

המשפטים להורות אחרת בצו כאשר הדבר יהיה דרוש לשם יישום אמנה בינלאומית שישראל צד לה.

ברמת איכות סבירה בביצוע שהוטבע בעבר. האמנה הבינלאומית קבעה תקופת הגנה מזערית של עשרים שנים.

סעיפים מטרתם של סעיפים אלה להבהיר שהחוק 14 עד 16 איננו רטרואקטיבי ואין בו כדי לפגוע בזכויות הן על-פי דין והן על-פי הסכם.

סעיף 13 החוק מיועד להגן על ביצועים שבוצעו בישראל. עם זאת מוצע להסמיך את שר

חוק שירות בטחון (תיקון מס' 16), התשמ"ג—1983

1. אחרי סעיף 17 לחוק שירות בטחון, התשי"ט—1959 [נוסח משולב], יבוא :

18. חייל המשרת בשירות סדיר ורמת השכלתו נמוכה מרמתה של השכלה יסודית שנקבעה בתקנות, שלושה חדשים משירותו הסדיר יוקצו להקניית השכלה, באופן ובתנאים שנקבעו בתקנות; תקנות לענין סעיף זה יותקנו בהסכמת שר ההגנה והתורה.

"הבטחת השכלה יסודית"

דברי הסבר

רמנות, ועשויה להיות ההודמנות האחרונה שלהם, לרכוש השכלה אשר תרומם לקליטתם הנאותה בחברה ובמשק המדינה.

חבר הכנסת: יהודה פרח

צה"ל מגייס, בין היתר חיילים שהשכלתם דלה ומועטה, דבר הפוגם ביכולת תפקודם והתפתחותם העבאית והאזרחית.

האינטרס הלאומי והחברתי מחייב לתת להם הזר

1 ס"ח התשי"ט, עמ' 286; התשמ"א, עמ' 26; ה"ח התשמ"ג, עמ' 172.